

АНАЛІЗ НАПРЯМІВ УПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ ДІАГНОСТИКИ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

ANALYSIS OF DIRECTIONS OF FINANCIAL DIAGNOSIS SYSTEM IMPLEMENTATION AT ENGINEERING ENTERPRISES

У статті визначено мотиваційні переваги під час упровадження системи фінансової діагностики на підприємствах машинобудівної промисловості. Оцінено мотиваційні напрями впровадження фінансової діагностики на підприємствах машинобудівної промисловості. Встановлено послідовність дій під час оцінки мотиваційних напрямів упровадження фінансової діагностики на підприємствах машинобудівної промисловості. Проведено факторний аналіз рентабельності власного капіталу. Виділено основні особливості щодо аналізу рентабельності власного капіталу на підприємствах машинобудівної промисловості.

Ключові слова: промисловість, машинобудування, фінансова діагностика, мотивація, рентабельність, ресурсовіддача, модель компанії «Дюпон».

В статье определены мотивационные преимущества при внедрении системы финансовой диагностики на предприятиях машиностроительной промышленности. Оценены мотивационные направления внедрения финансовой диагностики на предприятиях машиностроительной промышленности. Установлена последовательность действий при оценке мотивационных направлений внедрения

финансовой диагностики на предприятиях машиностроительной промышленности. Проведен факторный анализ рентабельности собственного капитала. Выделены основные особенности проведения анализа рентабельности собственного капитала на предприятиях машиностроительной промышленности.

Ключевые слова: промышленность, машиностроение, финансовая диагностика, мотивация, рентабельность, ресурсоотдача, модель компании «Дюпон».

The article defines motivational advantages in introducing the system of financial diagnostics at enterprises of the machine-building industry. Motivational directions of the introduction of financial diagnostics at the enterprises of machine-building industry are estimated. The sequence of actions is determined in the estimation of motivational directions of the introduction of financial diagnostics at the enterprises of the machine-building industry. A factor analysis of the return on equity was conducted. The main features of the analysis of profitability of equity capital at the enterprises of machine-building industry are highlighted.

Key words: industry, mechanical engineering, financial diagnostics, motivation, profitability, resource efficiency, DuPont model.

УДК 658.338

Чернишов В.В.

старший викладач кафедри фінансів
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця

Постановка проблеми. Машинобудування є основою промисловості і відіграє вирішальну роль у реалізації досягнень науково-технічного прогресу в усіх формах господарства. Фінансова діагностика підприємства займає важливе місце у процесі прийняття управлінських рішень, бо саме на її результатах базується заходи щодо подальшого розвитку підприємства.

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 17.07.2013 № 603-р, зазначено, що комплексне розв'язання проблемних питань функціонування промислового сектора економіки України шляхом розроблення організаційно-економічного механізму та залучення ресурсів для реалізації завдань структурно-технологічної модернізації вітчизняної промисловості у напрямі збільшення частки високотехнологічних видів діяльності в обсягах виробництва та експорту, задоволення потреб внутрішнього ринку у продукції власного виробництва, зростання зайнятості та підвищення завдяки цьому добробуту населення [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню проблем методики фінансової діагностики підприємства присвячено багато наукових праць таких провідних спеціалістів і науковців, як:

Г.А. Семенов [2], Е.С. Васильчук [3], Н.А. Кизим [4], Г.М. Котенко [5], О.В. Гребеннікова [6], О.А. Гарасюк [7], Т.Г. Рзаєва [8], В.І. Фучеджи [9], О.Г. Мельник [10], Д.А. Жукова [11].

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз і оцінка характеристик фінансових станів щодо виділення напрямів упровадження фінансової діагностики машинобудівних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діагностика на підприємствах проводиться для оцінювання всіх сфер діяльності, виявлення вузьких місць, перспектив розвитку, негативних чинників, що впливають на процес функціонування підприємства, та розроблення відповідних заходів у діяльності підприємства.

Запропоновано визначити мотиваційні переваги під час упровадження системи фінансової діагностики на підприємствах машинобудівної промисловості. Автором запропоновано питання десятиєм керівникам підприємства щодо оцінки мотиваційних напрямів упровадження фінансової діагностики на підприємствах для визначення економічного стану та очікуваних перспектив його розвитку.

Аналіз мотиваційних напрямів упровадження фінансової діагностики проведено на 22 підпри-

емствах областей України, а саме: Харківської, Львівської, Донецької, Одеської, Житомирської, Херсонської, Запорізької, Луганської, Черкаської та Київської.

На перше питання: «За якими показниками оцінюється успішність діяльності підприємства?» керівники віддали перевагу рентабельності виробництва (продажу), рентабельності активів та прибутку. Стратегічно важливими активами для підприємства вважають: клієнтську базу, систему партнерських зв'язків з основними контрагентами та ділову репутацію.

Щодо змін конкурентної позиції підприємства на зовнішніх ринках у межах ЄС керівниками зазначено, що під впливом кризової ситуації в економіці країни стан не змінився.

Щодо поточного обсягу іноземних інвестицій (за відсутності іноземних замовлень оцінено експортний попит) на виробництво продукції зазначено, що він недостатній (нижче норми).

Аналіз мотиваційних переваг свідчить, що під час вибору цілей керівники вважають найважливішими для підприємства підвищення рівня рентабельності та вихід на міжнародні ринки.

З наведених управлінських нововведень, що впроваджувалися на підприємстві, вибрано: розроблення (перегляд) стратегії підприємства; моделювання (формалізація) бізнес-процесів підприємства; впровадження системи збалансованих показників підприємства; розроблення нової системи управлінського обліку.

На підставі отриманих результатів щодо мотиваційних напрямів упровадження діагностики на підприємствах запропоновано послідовність дій для змін в економічному стані підприємств машинобудівної промисловості та перспектив його розвитку, що представлено на рис. 1.

Як видно з рис. 1, у рамках проведеного аналізу мотиваційних напрямів упровадження фінансової діагностики машинобудівних підприємств визначено інформацію щодо основних недоліків та перспектив розвитку, що залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Однією з найважливіших проблем залишається незадовільний фінансовий стан машинобудівних підприємств. Насамперед це залежить від недостатності обігових коштів, відсутності реальних джерел фінансування, недо-

Рис. 1. Послідовність дій під час оцінки мотиваційних напрямів упровадження фінансової діагностики на підприємствах машинобудівної промисловості

статнього технічного переоснащення, нерозвиненості інфраструктури внутрішнього ринку.

Автором запропоновано проаналізувати рентабельність власного капіталу, що дасть змогу засвідчити про ефективність механізму регулювання фінансової діяльності машинобудівних підприємств.

Проведено факторний аналіз рентабельності власного капіталу з використанням 22-х підприємств за 2014–2016 рр., для формування фінансової діагностики підприємств машинобудівної промисловості.

Зазначено, що модель компанії «Дюпон» використовується в аналізі фінансових коефіцієнтів для визначення потенціалу компанії в збільшенні коефіцієнта рентабельності власного капіталу (ROE). Модель компанії «Дюпон» визначає фактори, що мають вплив на ефективність роботи машинобудівних підприємств й оцінити цей вплив. Показник рентабельності власного капіталу показує, як ефективність діяльності трансформується у вигоди власників. З'ясування причин, що забезпечують зміну рентабельності, необхідно, тому що позитивна динаміка цього показника говорить про привабливість підприємства для інвестора, а негативна тенденція засвідчує наявність проблем.

Автором запропоновано встановити залежність коефіцієнта рентабельності власного капіталу від ресурсовіддачі, коефіцієнта фінансової залежності та рентабельності продажу за формулою:

$$R_{ROE} = R_{NPM} \times P_{від} \times K_{зал} \quad R_{ROE} = R_{NPM} \times P_{від} \times K_{зал} \quad (1)$$

де R_{ROE} – коефіцієнт рентабельності власного капіталу;

R_{NPM} – коефіцієнт чистої рентабельності продажу;

$P_{від}$ – ресурсовіддача;

$K_{зал}$ – коефіцієнт фінансової залежності.

Для проведення факторного аналізу рентабельності власного капіталу машинобудівних підприємств використано метод ланцюгових підстановок. Відповідно до цього методу, загальна зміна рентабельності власного капіталу визначається:

$$\Delta R_{ROE(заг)} = R_{ROE}^1 - R_{ROE}^0 \quad (2)$$

де $\Delta R_{ROE(заг)}$ – загальна зміна рентабельності власного капіталу, індекс 1 та 0 відповідно, вказують на значення показника в звітному та базисному періоді.

Зміна коефіцієнта рентабельності власного капіталу за рахунок змін показника чистої рентабельності продажу визначається:

$$\Delta R_{ROE(R_{NPM})} = R_{NPM}^1 \times P_{від}^0 \times K_{зал}^0 - R_{NPM}^0 \times P_{від}^0 \times K_{зал}^0 \quad (3)$$

де $\Delta R_{ROE(R_{NPM})}$ – зміна рентабельності власного капіталу за рахунок зміни рентабельності продажу.

Зміна коефіцієнта рентабельності власного капіталу за рахунок змін показника ресурсовіддачі визначається:

$$\Delta R_{ROE(P_{від})} = R_{NPM}^1 \times P_{від}^1 \times K_{зал}^0 - R_{NPM}^1 \times P_{від}^0 \times K_{зал}^0 \quad (4)$$

де $\Delta R_{ROE(P_{від})}$ – зміна рентабельності власного капіталу за рахунок змін показника ресурсовіддачі.

Зміна коефіцієнта рентабельності власного капіталу за рахунок змін коефіцієнта фінансової залежності визначається:

$$\Delta R_{ROE(K_{зал})} = R_{NPM}^1 \times P_{від}^1 \times K_{зал}^1 - R_{NPM}^1 \times P_{від}^1 \times K_{зал}^0 \quad (5)$$

де $\Delta R_{ROE(K_{зал})}$ – зміна рентабельності власного капіталу за рахунок змін коефіцієнта фінансової залежності.

Сума значення зміни показника рентабельності власного капіталу за рахунок кожного з факторів (рентабельності продажу, ресурсовіддачі та коефіцієнта фінансової залежності) визначає загальне значення коефіцієнта:

$$\Delta R_{ROE(заг)} = \Delta R_{ROE(R_{NPM})} + \Delta R_{ROE(P_{від})} + \Delta R_{ROE(K_{зал})} \quad (6)$$

де $\Delta R_{ROE(заг)}$ – сума значення зміни показника рентабельності власного капіталу.

Для проведення аналізу рентабельності власного капіталу підприємства визначено таку послідовність:

- розраховано показники рентабельності власного капіталу, чисту рентабельність продажу, ресурсовіддачу та коефіцієнт фінансової залежності;
- розраховано зміни коефіцієнта рентабельності власного капіталу за рахунок змін показника чистої рентабельності продаж за 2014–2016 рр.;
- розраховано зміни коефіцієнта рентабельності власного капіталу за рахунок показника ресурсовіддачі за 2014–2016 рр.;
- розраховано зміни коефіцієнта рентабельності власного капіталу за рахунок показника коефіцієнта фінансової залежності за 2014–2016 рр.;
- розраховано суму значення зміни показника рентабельності власного капіталу за рахунок кожного з факторів (рентабельності продажу, ресурсовіддачі та коефіцієнта фінансової залежності), що визначає загальне значення коефіцієнта.

Результати проведеного аналізу впливу факторних показників моделі компанії «Дюпон» на динаміку рентабельності власного капіталу підприємства за 2014–2016 рр. представлено в табл. 1.

Як видно з табл. 1, рентабельність власного капіталу вказує на ефективність використання власного капіталу, тобто скільки прибутку згенеровано на кожну гривню залучених коштів у наступних аналізованих машинобудівних підприємствах, а саме: ПАТ «Харківський електротехнічний завод «Укрелектромаш», ПАТ «Харківський тракторний завод ім. С. Орджонікідзе», ПАТ «Самбірський дослідно-експериментальний машинобудівний завод», ПАТ «Куп'янський машинобудівний завод», ПАТ «Гребінківський машинобудівний завод», ПАТ «Головний інститут по проектуванню заводів тракторного, автомобільного та сільськогосподарського машинобудування», ПАТ «Севе-

Таблиця 1

Розрахунок впливу факторних показників моделі «Дюпон» на динаміку рентабельності власного капіталу підприємства за 2014–2016 рр.

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	$\Delta R_{ROE(R_{NPM})}$		$\Delta R_{ROE(P_{від})}$		$\Delta R_{ROE(K_{зал})}$	
				5	6	7	8	9	10
ПАТ «Дрогобицький машинобудівний завод»									
R_{ROE}	-0,09	-0,18	-0,09	-0,23	0,15	0,15	-0,04	-0,02	-0,01
R_{NPM}	-0,21	-0,75	-0,16						
$P_{від}$	0,23	0,12	0,25						
$K_{зал}$	1,87	2,11	2,33						
$\Delta R_{ROE(заг)1}$	-0,1								
$\Delta R_{ROE(заг)2}$	0,1								
ПАТ «Дружківський машинобудівний завод»									
R_{ROE}	-0,77	-0,43	0,11	-10,08	0,78	10,51	0	0	-0,23
R_{NPM}	-7,83	-87,97	0						
$P_{від}$	0,02	0,001	0						
$K_{зал}$	6,29	8,91	6,77						
$\Delta R_{ROE(заг)1}$	0,43								
$\Delta R_{ROE(заг)2}$	0,55								
ПАТ «Одеський машинобудівний завод «Червона гвардія»									
R_{ROE}	-2,71	-4,02	1,38	0,63	2,15	-0,76	-1,47	-0,95	4,79
R_{NPM}	-0,66	-0,57	-0,27						
$P_{від}$	0,25	0,33	0,58						
$K_{зал}$	16,73	21,76	-8,83						
$\Delta R_{ROE(заг)1}$	-1,08								
$\Delta R_{ROE(заг)2}$	5,47								
ПАТ «Харківський машинобудівний завод «Світло шахтаря»									
R_{ROE}	0,10	-0,05	-0,05	-0,16	0,02	0,02	-0,01	-0,01	-0,01
R_{NPM}	0,16	-0,09	-0,05						
$P_{від}$	0,46	0,28	0,45						
$K_{зал}$	1,40	1,68	1,91						
$\Delta R_{ROE(заг)1}$	-0,15								
$\Delta R_{ROE(заг)2}$	0								
ПАТ «Конструкторське бюро коксухімічного машинобудування»									
R_{ROE}	0,58	-2,52	0,20	-1,14	2,76	-0,25	0,96	-1,83	-0,88
R_{NPM}	0,11	-0,11	0,005						
$P_{від}$	0,51	0,73	6,56						
$K_{зал}$	10,2	32,93	6,13						
$\Delta R_{ROE(заг)1}$	-3,22								
$\Delta R_{ROE(заг)2}$	2,84								
ПАТ «Коростенський машинобудівний завод»									
R_{ROE}	-0,29	-0,06	-0,30	0,22	-0,15	-0,02	-0,14	-0,001	-0,10
R_{NPM}	-0,15	-0,03	-0,09						
$P_{від}$	0,74	0,95	0,89						
$K_{зал}$	2,50	2,55	3,76						
$\Delta R_{ROE(заг)1}$	0,20								
$\Delta R_{ROE(заг)2}$	-0,39								
ПАТ «Бериславський машинобудівний завод»									
R_{ROE}	8,65	0,93	0,51	19,56	-0,69	-12,80	0,09	-14,52	0,24
R_{NPM}	-0,32	-1,04	-0,28						

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$P_{від}$	1,17	0,64	0,86	19,56	-0,69	-12,80	0,09	-14,52	0,24
$K_{зал}$	-23,22	-1,41	-2,13						
$\Delta R_{ROE(заг)1}$	-7,76								
$\Delta R_{ROE(заг)2}$	-0,36								
ПАТ «Бердичівський машинобудівний завод «Прогрес»									
R_{ROE}	-0,27	-1,06	0,15	-0,29	1,38	0,07	-0,004	-0,57	-0,15
R_{NPM}	-0,11	-0,23	0,07						
$P_{від}$	0,93	0,81	0,80						
$K_{зал}$	2,63	5,67	2,94						
$\Delta R_{ROE(заг)1}$	-0,79								
$\Delta R_{ROE(заг)2}$	1,23								
ПАТ «Сніжнянський завод хімічного машинобудування»									
R_{ROE}	-0,03	-0,09	-0,02	-0,17	-0,17	0,11	0,25	-0,002	-0,0003
R_{NPM}	-0,09	-0,61	-1,72						
$P_{від}$	0,28	0,13	0,01						
$K_{зал}$	1,16	1,19	1,21						
$\Delta R_{ROE(заг)1}$	-0,06								
$\Delta R_{ROE(заг)2}$	-16,75								
ПАТ «Коростенський завод хімічного машинобудування»									
R_{ROE}	-0,20	-1,36	4,27	-0,33	-0,71	-0,15	0,78	-0,72	5,72
R_{NPM}	-0,04	-0,10	-0,15						
$P_{від}$	0,97	1,23	0,78						
$K_{зал}$	5,71	11,55	-37,35						
$\Delta R_{ROE(заг)1}$	-1,2								
$\Delta R_{ROE(заг)2}$	5,79								
ПАТ «Мелітопільський завод холодильного машинобудування «Рефма»									
R_{ROE}	-0,02	-0,83	-0,06	-0,56	0,68	0,09	0,10	-0,33	-0,01
R_{NPM}	-0,01	-0,28	-0,05						
$P_{від}$	0,73	0,62	0,21						
$K_{зал}$	2,84	4,76	5,82						
$\Delta R_{ROE(заг)1}$	-0,8								
$\Delta R_{ROE(заг)2}$	0,77								
ВАТ «Геніченський машинобудівний завод»									
R_{ROE}	-0,04	-0,09	-0,16	0	0	0	0	0	0
R_{NPM}	0	0	0						
$P_{від}$	0	0	0						
$K_{зал}$	1,04	1,13	1,04						
$\Delta R_{ROE(заг)1}$	0								
$\Delta R_{ROE(заг)2}$	0								
ПАТ «Севєродонецький науково-дослідний та конструкторний інститут хімічного...»									
R_{ROE}	0,09	0,11	0,57	0,06	0,18	-0,05	0,13	0,02	0,17
R_{NPM}	0,03	0,05	0,13						
$P_{від}$	0,65	0,43	0,62						
$K_{зал}$	4,41	5,24	7,33						
$\Delta R_{ROE(заг)1}$	0,03								
$\Delta R_{ROE(заг)2}$	0,48								
ПАТ «Український науково-дослідний та конструкторний інститут хімічного...»									
R_{ROE}	0,01	-0,03	-0,004	-0,03	-0,04	-0,001	0,07	-0,005	0,0002

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
R_{NPM}	0,01	-0,03	-0,07	-0,03	-0,04	-0,001	0,07	-0,005	0,0002
$P_{від}$	0,81	0,85	0,05						
$K_{зал}$	1,06	1,24	1,18						
$\Delta R_{ROE(заз)1}$	-0,04								
$\Delta R_{ROE(заз)2}$	0,03								
ПАТ «Головний інститут по проектуванню заводів тракторного, автомобільного та...»									
R_{ROE}	0,002	0,01	0,01	-0,003	0	0,002	0,003	-0,001	0,004
R_{NPM}	0,01	0,003	0,003						
$P_{від}$	0,23	0,71	1,48						
$K_{зал}$	1,65	1,11	1,97						
$\Delta R_{ROE(заз)1}$	-0,002								
$\Delta R_{ROE(заз)2}$	0,007								
ПАТ «Радомишльський машинобудівний завод»									
R_{ROE}	0,004	-0,0002	-0,01	-0,01	-0,06	0,0002	0,05	-0,0001	0,0001
R_{NPM}	0,01	-0,001	-0,21						
$P_{від}$	0,43	0,25	0,04						
$K_{зал}$	1,07	1,09	1,08						
$\Delta R_{ROE(заз)1}$	-0,01								
$\Delta R_{ROE(заз)2}$	-0,01								
ПАТ «Монастирський машинобудівний завод»									
R_{ROE}	0,02	-0,03	-0,003	-0,07	0,04	0,01	-0,0002	-0,002	0,001
R_{NPM}	0,01	-0,02	-0,002						
$P_{від}$	1,25	1,04	1,10						
$K_{зал}$	1,81	1,89	1,54						
$\Delta R_{ROE(заз)1}$	-0,06								
$\Delta R_{ROE(заз)2}$	0,04								
ПАТ «Гребінківський машинобудівний завод»									
R_{ROE}	0,01	0,02	0,04	0	0	0,01	0,01	0,003	0,01
R_{NPM}	0,01	0,01	0,01						
$P_{від}$	0,49	0,90	1,28						
$K_{зал}$	1,37	1,73	2,30						
$\Delta R_{ROE(заз)1}$	0,01								
$\Delta R_{ROE(заз)2}$	0,02								
ПАТ «Куп'янський машинобудівний завод»									
R_{ROE}	-0,16	-0,07	0,01	0,14	0,06	-0,01	0,0003	-0,03	-0,001
R_{NPM}	-0,11	-0,01	0,001						
$P_{від}$	0,54	0,95	1,01						
$K_{зал}$	2,68	5,51	4,58						
$\Delta R_{ROE(заз)1}$	0,1								
$\Delta R_{ROE(заз)2}$	0,06								
ПАТ «Самбірський дослідно-експериментальний»									
R_{ROE}	0,23	0,17	0,11	8,47	-0,17	-8,24	0	-0,22	0
R_{NPM}	-0,15	-5,67	0						
$P_{від}$	0,89	0,04	0						
$K_{зал}$	-1,71	-0,74	-0,65						
$\Delta R_{ROE(заз)1}$	0,01								
$\Delta R_{ROE(заз)2}$	-0,17								

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ПАТ «Харківський тракторний завод ім. С. Орджонікідзе»									
R_{ROE}	2,96	-0,97	1,50	-4,85	-5,87	1,25	3,90	-0,02	4,44
R_{NPM}	0,67	-0,42	-2,99						
$P_{від}$	0,98	0,49	0,21						
$K_{зал}$	4,54	4,66	-2,41						
$\Delta R_{ROE(заз)1}$	-3,62								
$\Delta R_{ROE(заз)2}$	2,47								
ПАТ «Харківський електротехнічний завод «Укрелектромаш»									
R_{ROE}	0,51	-1,09	0,35	-0,84	1,53	-0,06	-0,08	-0,61	-0,13
R_{NPM}	-0,15	0,09	-0,05						
$P_{від}$	0,61	0,72	0,62						
$K_{зал}$	-5,75	-15,18	-10,89						
$\Delta R_{ROE(заз)1}$	-1,51								
$\Delta R_{ROE(заз)2}$	1,44								

родонецький науково-дослідний та конструкторський інститут хімічного машинобудування», ПАТ «Коростенський завод хімічного машинобудування», ПАТ «Бердичівський машинобудівний завод «Прогрес», ПАТ «Бериславський машинобудівний завод», ПАТ «Конструкторське бюро коксохімічного машинобудування», ПАТ «Одеський машинобудівний завод «Червона гвардія», ПАТ «Дружківський машинобудівний завод», що характеризувалися відносним збільшенням чистого прибутку. Всі решта підприємств характеризувалися зниженням цього показника, що викликано зменшенням оборотності активів.

Що стосується показника ефективності діяльності підприємств машинобудівної промисловості (рентабельності продажу), то слід відзначити такі підприємства: ПАТ «Гребінківський машинобудівний завод», ПАТ «Головний інститут по проектуванню заводів тракторного, автомобільного та сільськогосподарського машинобудування», ПАТ «Северодонецький науково-дослідний та конструкторський інститут хімічного машинобудування», ПАТ «Бердичівський машинобудівний завод «Прогрес», ПАТ «Конструкторське бюро коксохімії», тобто дані вказують на отримання суми операційного прибутку з кожної гривні проданої продукції. Інші підприємства характеризувалися зниженням цього коефіцієнта, що може бути викликано зростанням витрат на виробництво і реалізацію продукції або падінням загального обсягу продажів.

Показник «ресурсовіддача» (коефіцієнт обертання авансованого капіталу) в усіх аналізованих підприємствах, окрім ВАТ «Геніченський машинобудівний завод», свідчив, що обсяг реалізованої продукції припадає на одну гривню коштів, вкладених у діяльність.

Щодо показника коефіцієнта фінансової залежності, який є індикатором фінансової стійкості,

зазначено, що ПАТ «Куп'янський машинобудівний завод», ПАТ «Гребінківський машинобудівний завод», ПАТ «Монастирський машинобудівний завод», ПАТ «Радомишльський машинобудівний завод», ПАТ «Головний інститут по проектуванню заводів тракторного, автомобільного та сільськогосподарського машинобудування», ПАТ «Український науково-дослідний та конструкторський інститут хімічного машинобудування», ПАТ «Северодонецький науково-дослідний та конструкторський інститут хімічного машинобудування», ВАТ «Геніченський машинобудівний завод», ПАТ «Мелітопільський завод холодильного машинобудування «Рефма», ПАТ «Сніжнянський завод хімічного», ПАТ «Бердичівський машинобудівний завод «Прогрес», ПАТ «Коростенський машинобудівний завод», ПАТ «Конструкторське бюро коксохімічного машинобудування», ПАТ «Харківський машинобудівний завод «Світло шахтаря», ПАТ «Дружківський машинобудівний завод» здатні проводити прогнозовану діяльність у довгостроковій перспективі. Всім іншим аналізованим підприємствам, нормативне значення яких є нижчим, необхідно залучати додаткові кошти кредитних організацій, банків або інших підприємств. Для зниження залежності необхідно працювати в напрямі збільшення обсягу власного капіталу.

Оцінено рентабельність власного капіталу на прикладі 22-х підприємств машинобудівної промисловості для виявлення факторів, що мають вплив на отриманий результат. Аналізуючи коефіцієнт рентабельності власного капіталу, запропоновано використати модель Дюпона.

Під час проведення аналізу встановлено, що виділені фактори за рівнем значення та тенденціям до змін можуть мати різну специфіку отриманих даних. Виділено основні особливості щодо аналізу рентабельності власного капіталу:

– коефіцієнт рентабельності визначає результат роботи за аналізований період, він не відображає ймовірність та заплановану ефективність довгострокових інвестицій, тобто якщо підприємство переходить на нові технології або нові види продукції, які потребують більших вкладень, показники рентабельності можуть тимчасово знижуватися;

– проблема ризику – багато підприємств приймають управлінські рішення щодо вибору, як вірно отримати прибуток за великих ризиків або одним із показників ризику саме й виступає коефіцієнт фінансової залежності, чим вище його значення, тим ризикованіше з позиції інвесторів та кредиторів діяльність підприємства;

– проблема оцінки – чисельник і знаменник показника рентабельності відображається в грошових одиницях різних купівельних спроможностей.

У сучасних умовах актуальною для підприємств є аналіз прибутковості підприємства та виявлення резервів щодо її підвищення. А в умовах економії фінансових ресурсів розроблення шляхів підвищення прибутковості на підприємстві стає більш нагальним завданням. Оцінка прибутковості підприємства є важливим складником фінансової роботи на підприємстві. Проте під час розрахунку рентабельності неможливо врахувати престижність підприємства, торговельну марку, якість управління персоналом, саме тому ринкову ціну акцій часто збільшують за їх облікову вартість.

За результатами проведеного аналізу рентабельності власного капіталу автором запропоновано послідовність дій під час оцінки впливу факторів на отримання ефективного функціонування підприємств машинобудівної промисловості, що представлено на рис. 2.

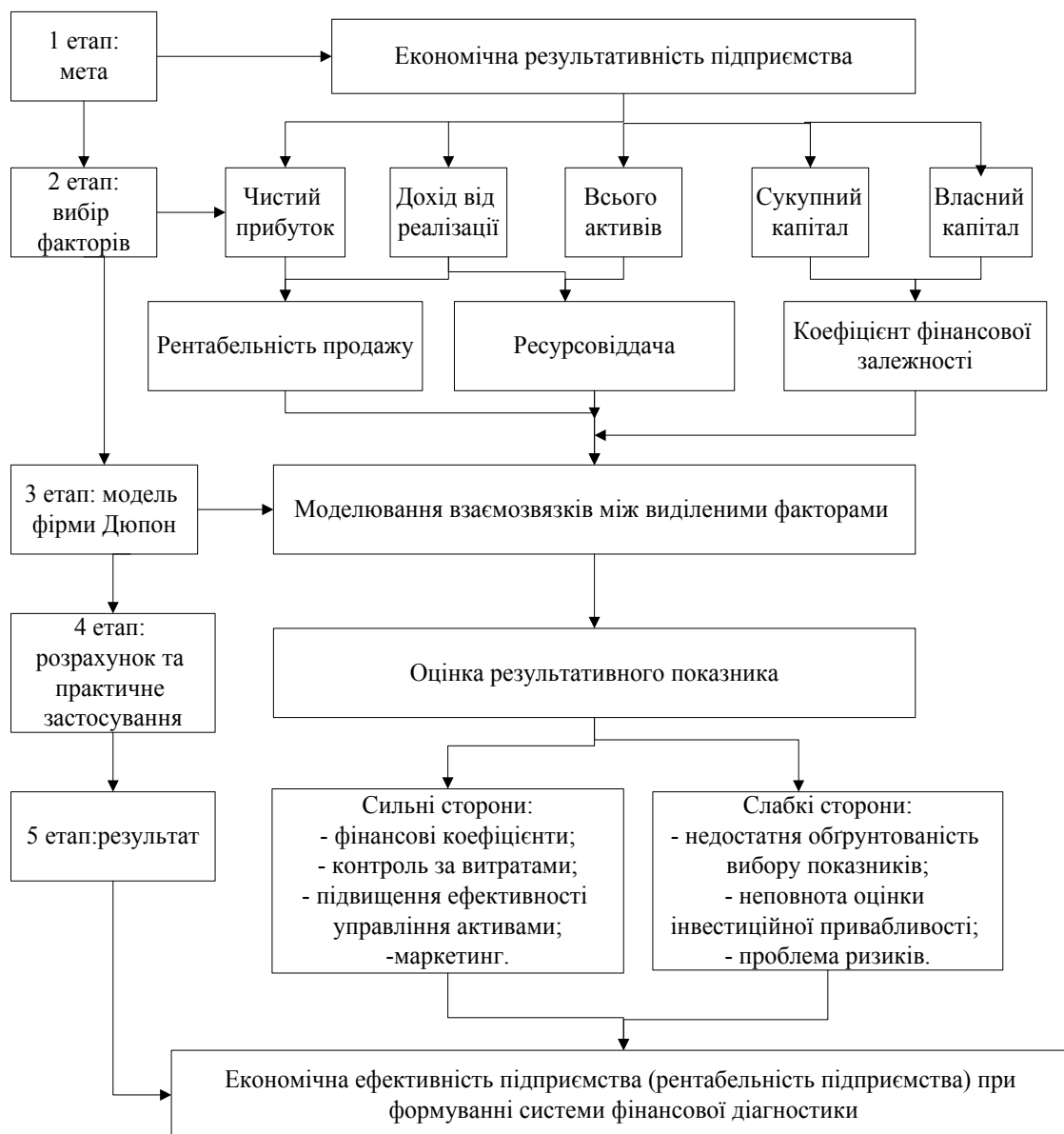

Рис. 2. Послідовність дій оцінки впливу факторів під час формування системи фінансової діагностики машинобудівних підприємств

Як видно з рис. 2, факторний аналіз рентабельності власного капіталу машинобудівних підприємств, як і оцінку часткових коефіцієнтів, що входять до моделі Дюпона, для кожного підприємства необхідно здійснювати в динаміці, передусім аналізуючи тенденції змінень. Результатом такого аналізу має стати прийняття управлінських рішень, що стосуються як операційної, так і фінансової діяльності.

Висновки з проведеного дослідження. Перспективи поданих досліджень у сфері застосування моделі Дюпона для аналізу ефективності управління машинобудівними підприємствами пов'язані з накопиченням фактичної інформації про прибутковість їхньої діяльності, структуру капіталу й активів, винайденням додаткових факторів, що можуть збільшити економічну достовірність висновків, та використанням цих даних під час формування фінансової діагностики підприємств машинобудівної промисловості.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року від 17 липня 2013 р. № 603-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/603-2013-%D1%80>.
2. Семенов Г.А., Ярошевська О.В. Діагностика фінансово-економічного стану підприємства. Вісник економічної науки України. 2011. № 1. С. 136–141.
3. Васильчук Е.С., Замалаев П.С. Проблемы и методы прогнозирования финансовой несостоятельности предприятий. Бизнес Информ. 2012. № 5. С. 175–178.
4. Оценка и прогнозирование неплатежеспособности предприятий: монографія / Н.А. Кизим, И.С. Благунов, Ю.С. Копчак. Х.: ИНЖЭК, 2004. 144 с.
5. Котенко Г.М. Выявление переваг та недоліків методів оцінки фінансового стану підприємства. Коммунальное хозяйство городов. Серия «Экономические науки». 2008. Вып. 83. С. 203–212.
6. Гребеннікова О.В., Соломянова-Кирильчук К.О. Аналіз методів прогнозування банкрутства і обґрунтування системи показників визначення кризового стану підприємств машинобудування. Открытые информационные и компьютерные интегрированные технологии: сб. науч. трудов Нац. аэрокосм. ун-ту «ХАИ». 2007. Вып. 34. С. 219–226.
7. Гарасюк О.А., Троян В.І. Удосконалення сутності поняття «банкрутство» та прогнозування ймовірності банкрутства підприємств на основі використання сучасних методик (на прикладі ПрАТ «Криворіжгазобуд»). Економіка. Управління. Інновації. 2013. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2013_1_11_.pdf.
8. Рзаева Т.Г., Стасюк І.В. Зарубіжні методики визначення ймовірності банкрутства підприємства. Вісник Хмельницького нац. ун-ту. 2010. № 3. Т. 1. С. 177–181.
9. Фучеджи В.І. Характеристика методів та моделей діагностики кризового стану підприємства. Менеджмент та підприємство в Україні: етапи ста-

новлення і проблеми розвитку; відп. ред. О.Є. Кузьмін. 2010. № 691. С. 240–245.

10. Мельник О.Г. Системи діагностики діяльності машинобудівних підприємств: полікритеріальна концепція та інструментарій: монографія. Львів: Львівська політехніка, 2010. 344 с.

11. Жукова Д.А. Методичне забезпечення аналізу фінансово-економічного стану машинобудівних підприємств. Економіка: реалії часу. 2015. № 3 (19). С. 60–69.

REFERENCES:

1. Pro skhvalennia Kontseptsii Zahalnodержавnoi tsilovoi ekonomichnoi prohramy rozvytku promyslovosti na period do 2020 roku vid 17 lypnia 2013 r. № 603-r. [On Approval of the Concept of the National Target Economic Program for the Development of Industry for the period up to 2020 from July 17, 2013 No. 603-p.] (Elektronnyi resurs). – Rezhym dostupu : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/603-2013-%D1%80>. (Accessed 25 March 2018).
2. Semenov H. A., Yaroshevskaya O. V. (2011) Diagnostyka finansovo-ekonomichnoho stanu pidpriemstva [Diagnostics of the financial and economic condition of the enterprise] Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy, no.1, pp. 136–141.
3. Vasylychuk E. S. (2012) Problemy y metody prohozyrovanyia finansovoi nesostoiatel'nosti predpriyatiy [Problems and methods of forecasting financial insolvency of enterprises] Byznys–Ynform, no. 5, pp. 175–178.
4. Kyzym N. A. (2004) Otsenka y prohozyrovanye neplatezhesposobnosti predpriyatiy : monohrafiia [Estimation and forecasting insolvency of enterprises], Kh.: Yzdatelskyi Dom "YNZhEK", 144 p. (in Ukrainian)
5. Kotenko H. M. (2008) Vyavleniia perevah ta nedolikiiv metodiv otsinky finansovoho stanu pidpriemstva [Identify the advantages and disadvantages of methods for assessing the financial condition of the enterprise] Kommunalnoe khazaistvo horodov, Seryia: Ekonomicheskiye nauky, no. 83, pp. 203–212.
6. Hrebenikova O. V., Solomianova-Kyrylychuk K. O. (2007) Analiz metodiv prohozyrovannia bankrutstva i obgruntuvannia systemy pokaznykiv vyznachennia kryzovoho stanu pidpriemstv mashynobuduvannia [Analysis of bankruptcy forecasting methods and justification of the system of indicators for determining the crisis situation of mechanical engineering enterprises] Открытые ynformatsyonnye y kompiuternyye yntehryrovannyye tekhnolohyy : sb.nauch.trudov, nats.aerokosm.un-t "KhAY", Kh., no.34, pp.219-226.
7. Harasiuk O. A., Troian V. I. (2013) Udokonaleniia sutnosti poniattia "bankrutstvo" ta prohozyrovannia ymovirnosti bankrutstva pidpriemstv na osnovi vykorystanniia suchasnykh metodyk (na prykladi PrAT "Kryvorizhahlobud") [Improvement of the essence of the concept of "bankruptcy" and forecasting the probability of bankruptcy of enterprises based on the use of modern techniques (for example, PrAT "Kryvorizhahlobud")] (Elektronnyi resurs) Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsiiu, no. 1, Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2013_1_11_.pdf. (Accessed 23 March 2018)
8. Rzaieva T. H., Stasiuk I. V. (2010) Zarubizhnyi metodyky vyznachennia ymovirnosti bankrutstva pid-

pryiemstva [Foreign methods for determining the probability of bankruptcy of an enterprise] *Visnyk Khmelnytskoho nats.un-tu*, no.3, T.1, pp. 177–181.

9. Fuchedzhy V. I. (2010) *Kharakterystyka metodiv ta modelei diahnostryky kryzovoho stanu pidpryiemstva* [Characteristics of methods and models of diagnostics of the crisis state of the enterprise] *Menedzhment ta pidpryiemstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku* :zb. nauk. pr. / Vydavnytstvo "Lvivskoi politekhniki"; vidpovid.redakt. O. Ye. Kuzmin. – Lviv,– *Visnyk Nats. un-tu "Lvivska politekhnika"*, no.691, pp. 240–245.

10. Melnyk O. H. (2010) *Systemy diahnostryky diialnosti mashynobudivnykh pidpryiemstv: polikryterialna kontseptsii ta instrumentarii* [Systems of diagnostics of activity of machine-building enterprises: polycrystalline concept and tools], Lviv : Vydavnytstvo "Lvivskoi politekhniki", 344 p. (in Ukrainian)

11. Zhukova D. A. (2015) *Metodychne zabezpechennia analizu finansovo-ekonomichnoho stanu mashynobudivnykh pidpryiemstv* [Methodical provision of analysis of the financial and economic condition of machine-building enterprises] *Ekonomika: realii chasu. Naukovyi zhurnal*, no.3(19), pp. 60–69.

Chernyshov V.V.

Senior Instructor at Department of Finance
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

ANALYSIS OF DIRECTIONS OF FINANCIAL DIAGNOSIS SYSTEM IMPLEMENTATION AT ENGINEERING ENTERPRISES

The article defines motivational advantages of financial diagnosis system implementation at engineering enterprises. Analysis of the motivation directions for the implementation of financial diagnosis was carried out at 22 enterprises in the following regions of Ukraine: Kharkiv, Lviv, Donetsk, Odesa, Zhytomyr, Kherson, Zaporizhzhia, Luhansk, Cherkasy, and Kyiv. Motivational directions of financial diagnosis implementation at the engineering enterprises were estimated. The analysis of motivational advantages shows that choosing the most important goals for the enterprise managers consider to increase the level of profitability and enter international markets. The plan the motivational directions estimation of financial diagnosis system implementation at the engineering enterprises was determined. The author proposes to analyse the profitability of equity, which will enable to certify the effectiveness of the regulation mechanism of financial activities of engineering enterprises. The factor analysis of equity profitability was conducted using 22 enterprises during 2014–2016 in order to form a financial diagnosis of the engineering enterprises. The dependence of the coefficient of equity profitability on the resource return, the coefficient of financial dependence, and profitability of sale was established. In order to conduct the factor analysis of the engineering enterprises equity profitability, the method of chain substitutions is used. Changes in equity profitability coefficient are due to changes in the net sales profitability indicator. Changes in the coefficient of equity profitability are due to changes in the indicator of resource return. Changes in the coefficient of equity profitability are due to changes in the coefficient of financial dependence. To analyse the equity profitability of the company, the following sequence was defined: the indicators of equity profitability, net profitability of sales, resource return and the coefficient of financial dependence were calculated; the changes in the coefficient of equity profitability were calculated due to changes in net profitability indicators during 2014–2016; the changes in the coefficient of equity profitability by the change of the resource return during 2014–2016 were defined; the changes in the coefficient of equity profitability by the changes of the financial dependence indicator during 2014–2016 were calculated; the total value of change of the equity profitability indicator was calculated considering each of the factors (profitability of sales, resource return and coefficient of financial dependence), which determines the general value of the coefficient. According to the results of the equity profitability analysis, the author proposed a sequence of actions in factors' influence estimation for the effective operation of enterprises in the engineering industry. The main features of the equity profitability analysis at the engineering enterprises are highlighted. The prospects of the research in the sphere of DuPont model use for analysing the management effectiveness of engineering enterprises are related to the accumulation of factual information on the profitability of their activities, the structure of capital and assets, the identification of additional factors that can increase the economic validity of the findings, and the use of this data in the formation of engineering enterprises' financial diagnosis.